

nota
TER BESLUITVORMING
Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van

Persoonsgegevens

Datum

12 februari 2024

Referentie

44088939

Bijlagen

1

Kamerbrief selectie in het hbo en wo

Aanleiding

Op basis van uw commentaar zijn er aantal wijzigingen doorgevoerd in de opbouw van de Kamerbrief over selectie in het hbo en wo.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om:

- in te stemmen met de inhoud van deze brief;
- verzending van de brief aan de Tweede Kamer te accorderen.

Kernpunten

- De structuur van de brief is aangepast en ingekort. Daarbij is er in de inleiding en eerste deel meer aandacht voor de probleemstelling en aanpak.
- De brief bestaat nu uit twee delen. Een eerste deel waarin wordt beschreven hoe instellingen aan de slag kunnen met het vergroten van kansengelijkheid in selectieprocedures en een tweede deel met afwegingen voor de toekomst. Het deel met achtergrondinformatie en de uitvoering van moties is verplaatst naar de bijlage.

Toelichting

n.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering

Van

Persoonsgegevens

Datum

17 januari 2024

Referentie

43703315

Bijlagen

1

Intern OCW afgestemd

FEZ, IVHO, MBO, VO, WJZ

Interdepartementaal
afgestemd

EZK, Fin, SZW, VWS

Brief Selectie in het hoger onderwijs

Aanleiding

- U heeft in het debat over loting, van 24 januari 2023¹, een brede visie op het onderwerp selectie in het hoger onderwijs toegezegd. De visie is toegezegd naar aanleiding van het rapport van de Inspectie van het Onderwijs², de aangekondigde beleidsreactie op dit rapport en gelet op diverse moties.
- Gelet op de demissionaire staat van het kabinet, is uiteindelijk gekozen voor een meer technische brief over selectie. Deze brief is eveneens in de Kamerbrief over de Toekomstverkenning³ aangekondigd.
- In de beleidsstaf 12 december jl. is de inzet van de brief met u besproken. Hierin heeft u een aantal suggesties gedaan zowel inhoudelijk als procesmatig. Uw suggesties zijn verwerkt en de conceptversie van de brief ligt met deze nota voor.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om:

- in te stemmen met de inhoud van deze brief;
- verzending van de brief aan de Tweede Kamer te accorderen.

Bespreekpunt

- In de feedbackronde werd (o.a. door UNL) opgemerkt dat loting wordt gepresenteerd als meest geëigende middel om kansengelijkheid te bevorderen. Wij delen die lezing niet en zien loting als uitbreiding van het instrumentarium.
- Zo is in de brief op meerdere plaatsen expliciet verwezen naar de invoering van decentrale loting, waarbij u aangeeft dat het goed is dat het instrument ingezet wordt door instellingen omdat het kan bijdragen aan het bevorderen van kansengelijkheid.
- Kunt u zich vinden in de wijze waarop het instrument van decentrale loting in de brief wordt gepresenteerd?

¹ Plenair verslag Tweede Kamer, 43e vergadering Dinsdag 24 januari 2023

² Inspectie van het Onderwijs, Selectie in het hoger onderwijs: criteria, instrumenten en de borging van kansengelijkheid (2023), 80.

³ *Toekomstverkenning voor middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en wetenschap*, die ik op 8 september 2023 met uw Kamer heb gedeeld

Kernpunten

De Kamerbrief bestaat uit drie delen:

- Deel 1 beschrijft de uitgangspunten van het huidig stelsel.
- Deel 2 beschrijft een aantal fundamentele keuzes voor een volgend kabinet over de toekomstbestendigheid van het hoger onderwijsstelsel. Binnen een drietal afwegingen is het de vraag of en in hoeverre selectie geschikt is als instrument om het beoogde doel te behalen. Deze afwegingen zijn een doorvertaling van afwegingen uit de aanbiedingsbrief bij de Toekomstverkenning.
- Deel 3 gaat nader in op de werking van het huidig stelsel en de praktijk. De nadruk in dit deel ligt op de wijze waarop instellingen hun selectieprocedure kunnen verbeteren in het licht van kansengelijkheid. In dit deel wordt ook ingegaan op de rapporten van de inspectie.⁴
- In het laatste hoofdstuk wordt ook een vijftal moties behandeld.

Toelichting

- U heeft in de beleidsstaf gevraagd om de omvang van selecterende opleidingen toe te voegen. Dit is verwerkt door het opnemen van percentages van het aantal studenten die bij start met een opleiding met een vorm van selectie (numerus fixus, aanvullende eisen en bijzonder kleinschalig en intensief (BKKI)) te maken krijgen.
- U heeft verzocht om de afspraken met instellingen, uit het Bestuursakkoord HO, extra te benadrukken. Instellingen hebben toegezegd te werken aan de borging van kansengelijkheid in selectieprocedures en dat u ook verwacht dat instellingen hier mee aan de slag zijn.
- De conceptbrief is na bespreking in de Beleidsstaf op uw verzoek voorgelegd aan een drietal externe deskundigen⁵ met expertise op het gebied van selectie en de toekomst van het hoger onderwijs. Ook is de brief voorgelegd aan de koepels, de onderwijsinspectie en aan andere departementen (VWS, SZW, EZK en FIN). Op basis van de feedback is de brief verder aangescherpt.
- De conceptbrief is eveneens intern voorgelegd aan FEZ en WJZ, daarnaast hebben collega's van de directie VO, MBO en KO meegelezen.
- Een toelichting op de hoofdlijnen van de feedback en de wijze van verwerking in de brief treft u hierna aan.
- Eerder in het traject is een aantal keer gesproken met ISO en LSVB. ISO heeft aangegeven het belangrijk te vinden dat er in de brief aandacht komt voor bias in selectie-instrumenten. Daarnaast wijst ISO erop dat loting vanuit het perspectief van hun achterban niet altijd het meest geschikte instrument is maar dat studenten zich ook graag willen laten zien tijdens de een selectieprocedure.

⁴ Selectie in het hoger onderwijs: criteria, instrumenten en de borging van kansengelijkheid, Inspectie van het onderwijs (2023)

⁵ ETHO en UU, UT en EUR.

Hoofdlijnen feedback

Deskundigen uit het veld

- De experts geven aan begrip te hebben voor de evenwichtige brief en kunnen zich vinden in de toon en inhoud van de brief. Zij wijzen op de inspanningen die instellingen reeds verrichten om hun selectieprocedures te evalueren en te verbeteren in het licht van kansengelijkheid. Gelet op deze inzet vragen zij om vertrouwen om eerst de inspanningen af te wachten alvorens over te gaan tot wettelijke verplichtingen vanuit de overheid.
- Over 'contextualised admissions' zijn de meningen verdeeld. Er wordt aangegeven dat het Nederlandse onderwijsstelsel niet vergelijkbaar is met andere landen waarin corrigerende selectie wordt toegepast zoals het VK of de VS. Een andere deskundige geeft aan dat er ongelijkheid bestaat in het onderwijs en dat het bevoordelen van achtergestelde groepen nodig kan zijn om gelijkheid te bereiken, dat hoeft niet ten koste van andere groepen te gaan.

UNL, VH

- De onderwijskoepels wijzen op de inspanningen die reeds genomen zijn, onderschrijven (deels) de conclusies van de inspectie en benoemen dat opleidingen zelf al activiteiten ondernemen om hun selectieprocedures te verbeteren, bijvoorbeeld via een peer-learning.
- UNL wil benadrukken dat loting niet altijd het meest geëigende middel is om de kansengelijkheid van aspirant-studenten te bevorderen.

Inspectie van het onderwijs

- De feedback van de inspectie richt zich vooral op de wens voor een meer beleidsinhoudelijke brief waarin verdergaande/scherpere keuzes worden gemaakt.
- Zo geeft zij aan dat het wat haar betreft niet ver genoeg gaat en dat de inzet van instellingen te vrijblijvend is. Het ontbreken van sturende maatregelen maakt dat de urgentie ontbreekt voor instellingen om aan de slag te gaan met kansengelijkheid. De passage over 'contextualised admissions' zou de inspectie meer technisch formuleren. Deze laatste suggestie is tekstueel verwerkt.

Andere departementen (FIN, SZW, EZK, VWS)

- De genoemde departementen hebben een aantal suggesties en aanvullingen gedaan, bijvoorbeeld over arbeidsmarktbeleid gericht op tekortsectoren.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.

Kamerbrief Selectie in het hoger onderwijs

Aanleiding

- In de beleidsstaf van 1 juni 2023 bespraken we het onderwerp selectie in het hoger onderwijs met u. Dit naar aanleiding van het rapport van de onderwijsinspectie en de aangekondigde beleidsreactie op dit rapport.
- U gaf aan behoefte te hebben om te komen tot een denkkader en beschrijving van de uitgangspunten en doelen van selectie en bijpassende instrumenten om vervolgens te bezien wat er binnen het huidige stelsel mogelijk is en wat eventuele aanvullingen zijn.
- De Kamerbrief is toegezegd in het Kamerdebat over selectie in januari 2023. Daarnaast is de brief aangekondigd in de aanbiedingsbrief bij de Toekomstverkenning. In de brief worden vijf moties behandeld die betrekking hebben op decentrale selectie.
- Na bespreking in de beleidsstaf van 12 december verwerken we uw commentaar en dragen we zorg voor verdere afstemming binnen OCW met andere departementen. De geplande aanbieding aan de Kamer is januari 2024. Na verzending van de technische Kamerbrief over bekostiging.

Bespreekpunten

- De toon en inhoud van de brief.
- Afhandeling van een vijftal moties (zie tabel).

Toelichting

- In het eerste deel van de brief beschrijven we de uitgangspunten van het huidige systeem. Er is in dit deel aandacht voor selectie voor bachelor en ad-opleidingen enerzijds en selectie in de master anderzijds.
- Het tweede deel bevat een drietal afwegingen voor de toekomst, dit vanwege een aantal grotere ontwikkelingen die uitwerking hebben op het instrument van selectie in de toekomst. Deze afwegingen zijn een doorvertaling van afwegingen uit de aanbiedingsbrief bij de Toekomstverkenning.
- In deel drie van de brief wordt nader in gegaan op de huidige praktijk en op de vraag hoe instellingen hun selectieprocedure kunnen verbeteren in het licht van kansengelijkheid. In dit deel wordt ook ingegaan op de rapporten van de inspectie.¹

¹ Selectie in het hoger onderwijs: criteria, instrumenten en de borging van kansengelijkheid, Inspectie van het onderwijs (2023)

- In het laatste hoofdstuk worden ook de volgende vijf moties behandeld. In de tabel hieronder zijn deze moties en de verwerking in de brief nader toegelicht.

Motie	Verwerking in brief
<p>1. Motie Van Meenen c.s. (2018-19) De Tweede Kamer verzoekt de regering in het najaar met voorstellen te komen die eisen stellen aan de onderbouwing van gehanteerde selectiecriteria, gericht op kansengelijkheid en de kwantiteit van selectiecriteria te maximaliseren (Kamerstukken 2018/19 II, 31 288, nr. 713 Van Meenen c.s.)</p>	<p>Voorstel: afdoen Onderbouwing van selectieprocedures en kwantiteit van selectiecriteria is onderzocht door de inspectie.</p> <p>Ten aanzien van deze wetenschappelijke onderbouwing constateert de inspectie in haar onderzoek dat er geen consensus is over wat dit precies inhoudt. Daarnaast blijkt dat het aantal gebruikte criteria en instrumenten niet zorgwekkend groot is. In het kader van kansengelijkheid biedt een variëteit aan criteria juist ook kansen voor studenten om zich op een divers palet te onderscheiden, schrijft de inspectie.</p> <p>In tegenstelling tot de opteert u daarom niet voor een beperking van het aantal criteria.</p>
<p>2. Motie van de leden Peters en Van der Woude (2022-23) Verzoekt de regering te bewerkstelligen dat instellingen handvatten krijgen hoe zij hun selectieprocedures kunnen toetsen en evalueren, te stimuleren dat instellingen hun selectievormen en - procedure extern gaan toetsen, bijvoorbeeld dat instellingen dit onderling gaan doen, en te onderzoeken of een verplichting van de externe toetsing wenselijk is. (Kamerstukken II 2022/23, 35 765, nr. 10 Motie Peters en Van der Woude)</p>	<p>Voorstel: afdoen In de brief worden een aantal opties uiteen gezet van hoe instellingen hun selectieprocedures beter kunnen toetsen en evalueren.</p> <p>De bereidwilligheid van onderwijskoepels om zelf aan de slag te gaan met o.a. een leergang selectie gelinkt aan het Handboek Selectie met als onderdeel peer-learning. In de brief wijst u daarnaast op de mogelijkheden binnen de huidige wettelijke kaders via het instellingsplan en betrokkenheid decentrale medezeggenschap.</p> <p>Een optie is om binnen de WHW hiertoe een wettelijke bepaling in te richten. Een dergelijke verplichte onderbouwing kan de inspectie alleen procesmatig toetsen en vervolgens nagaan of instellingen hieraan voldoen. Vanwege ontbrekende eenduidigheid over de inhoud van een 'wetenschappelijke' onderbouwing, is het de vraag wat de effectiviteit hiervan is en het doel daarmee wordt bereikt.</p> <p>Het ligt meer voor de hand om niet alleen te sturen op de inrichting van een</p>

onderbouwing, maar ook op een periodieke evaluatie en bijstelling van de procedure. Gedacht kan worden aan het opstellen van een wettelijke bepaling waardoor instellingen hun procedures bij een interne of externe partij verplicht dienen te laten toetsen. Een andere optie is om de selectieprocedure onderdeel van het accreditatieproces te maken.

3. Motie Van der Laan en Van de Woude (2022-23)

Opleidingen te verplichten om te onderbouwen en te publiceren hoe de selectieprocedure past bij de inhoud van de opleiding, effectief is en gelijke kansen borgt.
(Kamerstukken II 2022/23, 35765, nr. 10)

Voorstel: nog niet afdoen

De keuze om over te gaan tot een verplichte onderbouwing en toetsing over te gaan is aan volgend kabinet.

4. Motie van het lid Van der Laan (2022-23)

De Tweede Kamer verzoekt de regering om in gesprek te gaan met het veld over en afspraken te maken met instellingen over het zo veel mogelijk beperken van onnodige selectiecriteria en - instrumenten, en de Kamer hierover te informeren.
(Kamerstukken II 2022/23, 35765, nr. 14)

Voorstel: afdoen

Met de komst van het Handboek Selectie en de inspanningen van de koepels geef ik ook invulling aan deze motie.

Een systematisch ontwerp van de procedures, waar het Handboek handvatten voor biedt, moet voorkomen dat onnodige selectiecriteria en instrumenten worden ingezet.

5. Motie van de leden Kwint en Westerveld (2022-2023)

De Tweede Kamer verzoekt de regering om de omvang van het schaduwonderwijs specifiek voor decentrale selectie in kaart te brengen; verzoekt de regering tevens om in gesprek te gaan met instellingen, met het doel om hen aan te moedigen om de banden met het schaduwonderwijs te verbreken.
(Kamerstukken II 2022/23, 35765, nr. 10)

Voorstel: afdoen

De omvang van schaduwonderwijs voor decentrale selectie structurele monitoren in de jaarlijkse studentenmonitor.

Daarnaast wordt een flitspanel onderzoek uitgevoerd om de omvang van schaduwonderwijs al eerder in kaart te brengen. (Uitkomst in januari 2024)